

Natalija Petrić¹

Prijedlozi za usklađivanje izabranih pravnih propisa (u Republici Srpskoj) sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja prema ženama i nasilja u porodici

Sažetak

Bosna i Hercegovina obavezala se ratifikacijom Konvencije o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ETS 210) na preduzimanje zakonodavnih i drugih mjera kako bi obezbijedila pravni, institucionalni i organizacioni okvir za prevenciju nasilja nad ženama, zaštitu žrtava nasilja te kažnjavanje učinioca nasilja i sprečavanje ponavljanja nasilja. Između ostalog, obaveza obezbjeđivanja pravnog okvira odnosi se na usklađivanje pravnih propisa sa minimalnim standardima propisanim ovom Konvencijom, pa tako i Krivičnog zakona. Naime, Konvencijom je propisano da je neophodno inkriminisati djela proganjanja (član 34. Konvencije), prinudnog braka (član 37. Konvencije), te genitalnog sakaćenje žena (član 38. Konvencije). Radi toga je, a kako bi se stvorila osnovu za adekvatnu zaštitu žrtava ovih djela na način kako je propisano Konvencijom, neophodno dopuniti Krivični zakon Republike Srpske. Također, neophodno je obezbijediti pravni okvir za zaštitu žrtava nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH usvajanjem posebnog Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, vodeći računa da se zakonom obuhvate minimalni standardi propisani Konvencijom. Žene žrtve nasilja i žrtve nasilja u porodici imaju pravo na pristup opštim uslugama podrške, između ostalog i na pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite (član 20. Konvencije). Naravno, i svi ostali propisi koji na bilo koji način treba da budu dopunjeni ili izmjenjeni, a radi usklađivanja postupanja subjekata zaštite, odnosno priznavanja prava žena žrtava nasilja i žrtava nasilja u porodici sa standardima propisanim Konvencijom, treba da se izmijene i dopune, u cilju adekvatne pomoći, podrške i zaštite žrtvama i suzbijanja i sprečavanja ponavljanja nasilja.

---

¹ Diplomirala na Pravnom fakultetu Univerziteta u Banjaluci, magistrirala na Univerzitetu u Sarajevu, doktorirala na Univerzitetu u Novom Sadu. Radila 18 godina kao advokatica u Banjaluci, od čega 15 godina kao pravna konsultantica Udruženih žena u oblasti ljudskih prava, nasilja prema ženama i političke participacije žena. Učestvovala kao istraživačica, analitičarka, konsultantica u više projekata iz oblasti ravnopravnosti polova i kao članica radnih grupa za izradu zakona kojim se uređuje oblast ravnopravnosti polova, zaštita od nasilja u porodici, životne zajednice lica istog pola, kao i politika u ovim oblastima itd. Bavi se ljudskim pravima i ženskim ljudskim pravima.

Abstract

By ratifying the Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (ETS 210) Bosnia and Herzegovina has obliged to undertake legislative and other measures to ensure the legal, institutional and organizational framework for the prevention of violence against women, to protect victims and to punish perpetrators of violence, and ensure prevention of its repetition. Among other things, the obligation of ensuring the legal framework is related to the harmonization of legislation with the minimum standards prescribed by this Convention, including the Criminal Code. The Convention stipulates it is necessary to incriminate acts of persecution (Article 34 of the Convention), forced marriage (Article 37 of the Convention), and female genital mutilation (Article 38 of the Convention). Therefore, in order to create a basis for adequate protection of the victims of these acts in the manner prescribed by the Convention, it is necessary to ammend the Criminal Law of the Republika Srpska. Also, it is necessary to provide a legal framework for the protection of domestic violence victims in the Brcko District of BiH by adopting a special Law on protection against domestic violence, taking into account that the law include minimum standards prescribed by the Convention. Women victims of violence and victims of domestic violence are entitled to access to general support services, including in access to health and social protection (Article 20 of the Convention). Certainly, all other regulations in any way should be changed or amended, in order to harmonize procedures of the subjects of protection and recognize the rights of women victims of violence and victims of domestic violence in line with the standards prescribed by the Convention, in order to ensure adequate assistance, support and protection of victims, prevent and fight violence, and ensure prevention of its repetition.

Uvod

Bosna i Hercegovina ratifikovala je Konvenciju o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ETS 210) dana 07. novembra 2013. godine (u daljem tekstu: Istanbulska konvencija; Konvencija), čime je postala šesta država članica Savjeta Evrope koja je ratifikovala ovaj pravni instrument. Tekst Istanbulske konvencije objavljen je u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine – Međunarodni ugovori“, broj 19/13. Ovim se Bosna i Hercegovina obavezala na preduzimanje zakonodavnih i drugih mjera kako bi obezbijedila pravni, institucionalni i organizacioni okvir za prevenciju nasilja nad ženama, zaštitu žrtava nasilja te kažnjavanje učinioca nasilja i sprečavanje ponavljanja nasilja.

U Bosni i Hercegovini, usljed ustavne podjele nadležnosti, zakoni, podzakonski akti i politike koje regulišu pitanje ravnopravnosti polova i zabranu diskriminacije po bilo kojem osnovu uključujući diskriminaciju po osnovu pola i zaštitu od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, usvojeni su od strane Parlamentarne skupštine BiH². U isto vrijeme, izuzetno značajni zakoni čije je usvajanje i sprovođenje u nadležnosti entiteta, Brčko Distrikta i kantona, usvojila je Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije BiH, Skupština Brčko Distrikta BiH odnosno skupštine kantona, kao npr. Krivični zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Porodični zakon, zakoni kojim se propisuju prava iz zdravstvene i socijalne zaštite itd.

U toku 2013/2014. godine, kao aktivnost regionalnog projekta „Udruženim naporima – Ka novim evropskim standardima u zaštiti žena od rodno zasnovanog nasilja“ koji su u periodu 2012 – 2014. realizovali Autonomni ženski centar (Srbija), Centar za žene žrtve rata (Hrvatska), Društvo SOS Telefon (Slovenija), Nacionalni savjet za rodnu ravnopravnost (Makedonija), Udružene žene (Bosna i Hercegovina) i Evropska ženska mreža protiv nasilja (Austrija) sa Evropskim ženskim lobijem kao saradnicama, urađena je Osnovna studija - Analiza usklađenosti zakonodavstva i javnih politika u Bosni i Hercegovini sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ETS 210)³. Osnovna studija sadrži analizu nivoa usklađenosti zakona, podzakonskih akata i javnih politika u Bosni i Hercegovini čije je usvajanje i sprovođenje u nadležnosti BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta sa Istanbulsom konvencijom. Tokom analize, vodilo se računa da ista, pored usklađenosti pravnih i političkih dokumenata u BiH sa Konvencijom, u što većoj mjeri obuhvati i

---

² Kao što je, naprimjer, Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini – Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 32/10)

³ Natalija Petrić i Nenad Galić, Osnovna studija: Analiza usklađenosti zakonodavstva i javnih politika u Bosni i Hercegovini sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ETS 210), Fondacija Udružene žene, Banja Luka, novembar 2013. Dostupna na: <http://www.potpisujem.org/doc/d4aed0dc23cdf704baa66911ec001f1f.pdf>

prakse primjene zakona, podzakonskih akata i politika. Analiza je sprovedena sa ciljem da se ispita obim dosadašnje usklađenosti relevantnog normativnopravnog i političkog okvira u Bosni i Hercegovini sa pravnim standardima sadržanim u Konvenciji, te da se utvrde u kojim je oblastima, odnosno propisima, potrebno izvršiti dodatni institucionalni napor u pogledu zaštite žena od nasilja, a radi zadovoljenja standarda iz Istanbulske konvencije. Cjelokupna analiza sastoji se od 48 poglavlja teksta; svako poglavlje tiče se usklađenosti propisa i politika u Bosni i Hercegovini sa konkretnim standardom/ima sadržanim unutar pojedinačnog člana Konvencije. Analiza je, pored primjera dobre prakse, ukazala na najznačajnija odstupanja od standarda propisanih Istanbulskom konvencijom, a koja su otvorila prostor za intervencije u domenu kreiranja neophodnih zakona, podzakonskih akata i politika, kao i njihove efikasne systemske implementacije.

Odstupanje od standarda iz Konvencije, utvrđena Osnovnom studijom, a koja su odabrana da se obrade u ovom dokumentu, odnose se na krivične zakone Republike Srpske i Federacije BiH koji u BiH ne sadrže posebne zakonske odredbe koje bi inkriminisale djela proganjanja (član 34. Istanbulske konvencije), prinudni brak (član 37. Istanbulske konvencije), te genitalno sakaćenje žena (član 38. Istanbulske konvencije), čime se može zaključiti da BiH nije stvorila osnovu za adekvatnu zaštitu žrtava ovih djela na način kako je propisano Konvencijom.

Također, kako je Osnovnom studijom utvrđeno da u Brčko distriktu BiH još uvijek nije usvojen poseban Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, čime su žrtve nasilja u porodici uskraćene za adekvatnu podršku, pomoć i zaštitu, odnosno, za prava koja bi im se ovim zakonom priznala, u ovom dokumentu će se posebno obraditi i ovaj problem.

U vrijeme izrade ovog dokumenta, procedura izmjena i dopuna Zakona o zdravstvenoj zaštiti bila je u toku u Republici Srpskoj. Iako je Istanbulskom konvencijom propisano pravo žena žrtava nasilja i nasilja u porodici na opšte usluge podrške, između ostalog i na pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite (član 20. Istanbulske konvencije – Opšte usluge podrške), posljednjim izmjenama i dopunama istima nije priznato pravo na pristup uslugama zdravstvene zaštite na teret Republike. Radi toga je ovim dokumentom obuhvaćen i ovaj propis, odnosno, Inicijativa da se isti uskladi sa odredbama Istanbulske konvencije u pogledu omogućavanja pristupa svim ženama žrtvama nasilja u porodici na pristup uslugama iz zdravstvene zaštite.

Usklađivanje Krivičnog zakona Republike Srpske sa Istanbulskom konvencijom

Krivični zakon Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13), sadrži veći broj inkriminacija koje se mogu dovesti u vezu sa nasiljem prema ženama: silovanje (član 193), obljava zloupotrebom položaja (član 196), navođenje na prostituciju (član 198), trgovina ljudima (član 198a) i nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici (član 208).

Međutim, Krivični zakon Republike Srpske **ne sadrži** posebne zakonske odredbe kojima bi se inkriminirala djela proganjanja (član 34. Istanbulske konvencije), prinudni brak (član 37. Istanbulske konvencije), te genitalno sakaćenje žena (član 38. Istanbulske konvencije), na osnovu čega se može zaključiti da Republika Srpska nije stvorila osnovu za adekvatnu zaštitu žrtava ovih djela na način kako je to propisano Istanbulskom konvencijom.

Član 34. Istanbulske konvencije - Proganjanje

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno ponašanje ponovljanjem prijetnji upućenih drugom licu, koje uzrokuju da se ona/on plaši za svoju sigurnost, bude inkriminisano.

BiH je 2013. godine ratifikovala Konvenciju Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici koja zahtijeva da se proganjanje propiše kao krivično delo. Krivični zakon Republike Srpske ne poznaje ovo djelo i time nema pretpostavke kojim bi se omogućilo krivično gonjenje učinilaca ovih djela.

Proganjanje se u početku ne manifestuju kao opasno i prijeteće ponašanje, što profesionalce dovodi u zabludu da takav učinilac nije sposoban za „ozbiljno nasilje“. Međutim, upornost onoga ko proganja, najčešće šalje veliki broj poruka neprijetećeg sadržaja, uporno prati žrtvu i pojavljuje se na njenom poslu, ispred kuće, na mjestima gde zna da žrtva izlazi itd, treba da bude signal za uzbunu.

Potrebno je skrenuti pažnju da se pod nazivom „uznemiravanje“ u pravnim propisima Bosne i Hercegovine djelimično prepoznaju radnje proganjanja, na način kako je Konvencijom i

obazloženjem uz Konvenciju objašnjeno. Iako se ne može reći da se radi o djelu proganjanja na način kako ga Konvencija definiše⁴, a imajući u vidu da se radi o djelu koje je po svojim specifičnostima još uvijek nedovoljno prepoznato⁵, ovdje će se predstaviti pozitivni pravni propisi Bosne i Hercegovine i ponuditi odgovori u tom pravcu. Zakon o ravnopravnosti polova u BiH članom 5. stav 1. propisuje da je uznemiravanje svako neželjeno ponašanje po osnovu pola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak. Zakon o ravnopravnosti polova reguliše i sudsku zaštitu žrtava diskriminacije⁶, te propisuje kaznu zatvora od šest mjeseci do šest godina odnosno novčanu kaznu za diskriminaciju, nasilje, uznemiravanje ili seksualno uznemiravanje, te hitnost ovih postupaka⁷. Uznemiravanje, kao oblik diskriminacije, regulisano je i Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH⁸ koji propisuje da se uznemiravanje smatra diskriminacijom u svakoj situaciji u kojoj ponašanje vezano za jedan od navedenih osnova iz člana 2. ovog zakona ima za svrhu ili čiji je efekat povreda dostojanstva lica i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja. Zakoni o zaštiti od nasilja u porodici kao radnje kojima se nasilje u porodici može manifestovati propisuju, između ostalog, i uznemiravanje člana porodice od drugog člana

⁴ Vidi Obrazloženje Konvencije uz član 34. (tačke 182—186)

⁵ „Teškoće oko razgraničenja najčešće se tiču određenja odnosa proganjanja i uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja, praćenja, nasilja u porodici i nasilja na radnom mjestu. Često se misli da su proganjanje i uznemiravanje dva imena za isti pojam. Proganjanje je vrsta uznemiravanja, ali to ne znači da se ova dva pojma mogu upotrebljavati kao sinonimi. Iako proganjanje uključuje uznemiravanje, svako uznemiravanje ne upućuje na proganjanje. Ponavljanje radnje izvršenja, postojanje kriminalne namere, pretnje i izazivanja straha i drugih emocionalnih promena ili poremećaja kod žrtve, kršenje prava na privatnost, kao i na okolnost da radnja izvršenja može biti usmerena kako na žrtvu tako i na njoj blisko lice“. U: Vesna Nikolić-Ristanović i Marina Kovačević-Lepojević, Proganjanje: pojam, karakteristike i društveni odgovori, Temida, decembar 2007. Dostupno na: <http://www.vds.org.rs/File/Tem0704.pdf>

⁶ Član 23. (1) Svako ko smatra da je žrtva diskriminacije ili da mu je diskriminacijom povrijeđeno neko pravo može tražiti zaštitu tog prava u postupku u kojem se odlučuje o tom pravu kao glavnom pitanju, a može tražiti i zaštitu u posebnom postupku za zaštitu od diskriminacije u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 59/09). (2) Žrtva diskriminacije prema odredbama ovog Zakona ima pravo na naknadu štete prema propisima koji uređuju obligacione odnose. (3) Sve odluke nadležnih sudskih organa povodom povrede neke od odredbi ovog Zakona, biće dostavljene Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine od strane sudova na nivou Bosne i Hercegovine i Gender Centru Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centru Republike Srpske od strane sudova u entitetima Bosne i Hercegovine.

⁷ Član 29: „Ko na osnovu spola vrši nasilje, uznemiravanje ili seksualno uznemiravanje kojim se ugrozi mir, duševno zdravlje i tjelesni integritet kaznit će se kaznom zatvora od 6 mjeseci do 5 godina“. Član 30, stav 1: „Novčanom kaznom od 1.000 KM do 30.000 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako: a) ne preduzme odgovarajuće mjere i efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije po osnovu spola, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja“; Član 31: „Procesuiranje i donošenje odluka zbog krivičnog djela i djela prekršaja utvrđenih ovim zakonom hitne je prirode i ima prioritet u radu nadležnih organa“.

⁸ Član 4. stav 1. („Službeni list BiH“, broj 59/09).

porodice, uhođenje i sve druge slične oblike uznemiravanja drugog člana porodice⁹, odnosno, uhođenje člana porodice i prouzrokovanje straha, poniženja, osjećaja manje vrijednosti, kao i druge radnje koje ne sadrže obilježja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici¹⁰.

Bosna i Hercegovina nije uložila rezerve ni na jedan član Konvencije, pa tako ni na član 34. Na osnovu svega iznesenog, zaključuje se da pravni i politički dokumenti, uključujući Krivični zakon Republike Srpske, nisu usklađeni sa članom 34. Konvencije – Proganjanje.

Dopuniti Krivični zakon Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13), novim krivičnim djelom pod nazivom:

Proganjanje

(1) Ko ustrajno i kroz duže vrijeme prati ili uhodi drugo lice, ili s njim direktno ili preko trećeg lica ili na drugi način nastoji da uspostavi neželjeni kontakt, i time izazove promjenu životnih navika, tjeskobu ili strah za sigurnost tog lica ili sigurnost njemu bliskih lica, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno prema članu porodice, licu s kojim je učinilac bio u emotivnoj ili seksualnoj vezi ili prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Ovaj član sadrži krivično djelo proganjanja koje se definiše kao namjerno ponašanje ponovljenih prijetnji usmjerenih ka drugom licu, koje uzrokuju da se ona ili on plaši za svoju bezbjednost. Ono obuhvata svako ponovljeno ponašanje prijeteće prirode uperene protiv određenog lica koje za posljedicu izazvan osećaj straha kod tog lica. Prijeteće ponašanje može se sastojati od ponovljenog praćenja drugog lica, stupanja u neželjenu komunikaciju sa drugim licem ili obavještanja drugog lica da je predmet posmatranja. To obuhvata fizičko praćenje žrtve, pojavljivanje na njenom ili njegovom radnom mjestu, na mjestu gdje se bavi sportom ili gdje se obrazuje, kao i praćenje osobe u virtuelnom svijetu (sobe za ćaskanje, socijalne mreže na internetu, itd.). Stupanje u neželjenu komunikaciju podrazumijeva traganje za bilo kakvim aktivnim kontaktom sa žrtvom kroz bilo koji postojeći način komunikacije, uključujući i moderna sredstva komunikacije i IKT. Uz to, prijeteće ponašanje može obuhvatiti raznoliko ponašanje kao

⁹ Član 7. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 20/13).

¹⁰ Član 6. stav 2. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 102/12 i 108/13).

što je uništavanje imovine drugog lica, ostavljanje suptilnih tragova kontakta sa ličnim predmetima nekog lica, napad na nečijeg ljubimca, ili postavljanja lažnog identiteta ili širenja neistinitih informacija na internetu. Da bi bilo u nadležnosti ove odredbe, svako djelo ovako prijetjećeg ponašanja mora biti izvršeno namjerno i sa namjerom da se kod žrtve izazove osjećaj straha. Ova odredba odnosi se na tok ponašanja koji se sastoji od ponovljenih značajnih incidenata. Ona treba da uhvati krivičnu prirodu obrasca ponašanja čiji pojedinačni elementi, ako se uzmu sami za sebe, ne predstavljaju zajedno krivično ponašanje. Ona obuhvata ponašanje usmjereno direktno na žrtvu. Međutim, članice mogu takođe da ga prošire na ponašanje prema svakom licu unutar društvenog okruženja žrtve, uključujući i članove porodice, prijatelje i kolege. Iskustvo proganjanja žrtava pokazuje da mnogi progonitelji ne ograničavaju svoje aktivnosti samo na samu žrtvu već često ciljaju pojedince koji su bliski žrtvi. Ovo često znatno pojačava osjećaj straha i gubitka kontrole nad situacijom i stoga je obuhvaćeno ovom odredbom¹¹.

Član 37. Istanbulske konvencije - Prinudni brak

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno prisiljavanje odraslog lica odnosno djeteta da stupi u brak bude inkriminisano.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da namjerno namamljivanje odraslog lica odnosno djeteta na teritoriju članice odnosno države koja nije njena/njegova država prebivališta s ciljem prinude tog odraslog odnosno djeteta da stupi u brak bude inkriminisano.

Zakonodavstvo u BiH nije usklađeno sa standardom koji proizilazi iz člana 37. Istanbulske konvencije. Prinuda lica da stupi u brak i namamljivanje lica u inostranstvo sa ciljem prinude tog lica da stupi u brak nisu propisani kao posebna krivična djela od strane važećih krivičnih zakona u BiH, Federaciji BiH, Republici Srpskoj, Brčko Distriktu BiH. Od svih krivičnih zakona u Bosni i Hercegovini, jedino Krivični zakon Republike Srpske inkriminiše "prinudu" kao opšte krivično djelo u okviru grupe krivičnih djela protiv sloboda i prava građana. U smislu ovog zakona, prinuda postoji ukoliko jedno lice drugog/u silom ili ozbiljnom prijetnjom prinudi da nešto učini

¹¹ Obrazloženje Konvencije uz član 34. (tačke 182—185)

ili ne učini ili trpi. Radi se o krivičnom djelu opšteg tipa, odnosno, zaštitni subjekt ovog djela nije određen, pa njegova definicija omogućava dovođenje istog u vezu i sa prinudom na sklapanje braka. Ipak, zakon ne poznaje prinudu na brak i namamljivanje u inostranstvo radi prinude na zaključivanje braka kao posebno krivično djela. Zakonom propisana sankcija za prinudu je novčana kazna ili zatvor do jedne godine. Kvalifikovani oblik djela postoji ukoliko se isto učini prijetnjom ubistvom, teškom tjelesnom povredom, otmicom ili u sastavu grupe ili zločinačke organizacije. Za kvalifikovani oblik djela prinude predviđena je kazna zatvora do tri godine¹². Krivično gonjenje se preduzima od strane organa tužilaštva po službenoj dužnosti.

S druge strane, porodični zakoni FBiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH propisuju da se brak zasniva na slobodno izjavljenoj volji muškarca i žene, te da brak nije valjan ako je na njegovo zaključenje bračni supružnik/ca pristao/la u strahu izazvanom ozbiljnom prijetnjom¹³. Ova činjenica predstavlja osnov za poništenje braka. Poništenje braka zaključenog u strahu izazvanom ozbiljnom prijetnjom može tražiti samo bračni supružnik/ca koji/a je bio/la prinuđen/a. Tužba se može podnijeti u roku od jedne godine od dana kada je opasnost od izvršenja prijetnje prestala, a bračni supružnici su za to vrijeme živjeli zajedno¹⁴. Važeći porodični zakoni, kao što je navedeno, dotiču se isključivo prinude, odnosno prijetnje kao razloga zbog kojeg brak nije valjan, te osnova za poništenje braka u okviru parničnog postupka, a u skladu sa oblašću braka i porodičnih odnosa koju regulišu. S obzirom na to da važeći krivični zakoni unutar BiH, s izuzetkom zakona u Republici Srpskoj koji sadrži krivično djelo prinude kroz opštu kvalifikaciju, ne inkriminišu prinudni brak u smislu standarda iz Istanbulske konvencije, izostaje i mogućnost utvrđivanja krivične odgovornosti osobe koja je prisilila drugo lice na zaključivanje braka u okviru krivičnog postupka, iako porodično zakonodavstvo reguliše predmetno ponašanje kao nezakonito. Kao što je napomenuto, može se zaključiti da pravni dokumenti nisu usklađeni sa članom 37. Konvencije.

Istanbulska konvencija zahtijeva kriminalizaciju prinudnog braka. Prinudni brak i štetne običajne prakse (npr. „prodaja nevjesta“) su najmanje vidljivi u dostupnim relevantnim izvorima domaće statistike. U javnosti i medijima, ugovoreni brakovi, maloljetnički brakovi i prinudni brakovi se ne smatraju oblicima rodno zasnovanog nasilja, što svakako nije u skladu sa

¹² Član 164, Krivični zakon Republike Srpske.

¹³ Član 16, Porodični zakon FBiH, član 30 Porodični zakon Republike Srpske, član 20 Porodični zakon Brčko Distrikta BiH (“Službeni glasnik Brčko Distrikta”, br. 23/07).

¹⁴ Član 40 Porodični zakon FBiH, član 46 Porodični zakon Republike Srpske, član 33 Porodični zakon Brčko Distrikta BiH (“Službeni glasnik Brčko Distrikta”, br. 23/07).

međunarodnim dokumentima i relevantnim analizama na nivou UN-a, uključujući i Studiju Generalnog sekretara UN o nasilju nad ženama (2006)¹⁵.

Dopuniti Krivični zakon Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br.49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13), novim krivičnim djelom pod nazivom:

Prinudni brak

- (1) Ko prinudi maloljetno ili punoljeno lice da stupi u brak, kazniće se kaznom zatvora od jedne do pet godina.*
- (2) Ko namami lice u inostranstvo sa namjerom prinude tog lica da se uda/oženi protiv svoje volje, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.*

Ovaj član određuje krivično djelo prinudnog braka. Dok su neke žrtve prinudnih brakova prisiljene da stupe u brak u zemlji u kojoj žive, mnoge druge su odvedene u drugu zemlju, često zemlju svojih predaka, i prinuđene da sklope brak sa državljanima te zemlje. Iz ovog razloga autori su smatrali da je značajno da u ovu odredbu uvrste dva tipa ponašanja: prinudu lica da stupi u brak i namamljivanje lica u inostranstvo sa ciljem prinude tog lica da stupi u brak.

Tip ponašanja inkriminisanog u stavu 1. jeste prinuda odraslog lica ili djeteta da stupi u brak. Termin „prinuda“ odnosi se na fizičku i psihičku silu uz upotrebu prinude ili prisile. Krivično djelo je potpuno kada je sklopljen brak na koji bar jedna od strana nije – usljed pomenutih okolnosti – dobrovoljno pristala.

Stav 2. inkriminiše namamljivanje lica u inostranstvo sa namjerom prinude tog lica da se uda/oženi protiv svoje volje. Nije neophodno da brak bude sklopljen. Termin „namamljivanje“ odnosi se na svako ponašanje kada počinitelj namami žrtvu da otkrene u drugu zemlju, na primjer koristeći izgovor ili izmišljajući razlog kao što je posjeta bolesnom članu porodice. Namjera mora da obuhvata namamljivanje lica u inostranstvo, kao i cilj da se ovo lice prisili na brak u inostranstvu. Autori su smatrali da ovo djelo treba da bude obuhvaćeno krivičnim zakonodavstvom članica kako bi bili uzeti u obzir standardi ustanovljeni u okviru drugih pravno obavezujućih međunarodnih instrumenata.

¹⁵ United Nations, (2006). In-depth study on all forms of violence against women, Report of Secretary General. Dostupna na: <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/SGstudyvaw.htm>

Član 38. Istanbulske konvencije - Genitalno sakaćenje žena:

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeći vidovi namjernog ponašanja inkriminiraju:

a. obrezivanje, infibulacija odnosno bilo kakvo drugo sakaćenje cijelih odnosno bilo kojeg dijela malih i velikih usmina odnosno klitorisa kod žene;

b. prinuda i navođenje žena da se podvrgnu nekoj od radnji navedenih pod tačkom a.

c. podsticanje, prinuda odnosno navođenje djevojčice na neku od radnji navedenih pod tačkom a.

U Bosni i Hercegovini genitalno sakaćenje žena nije inkriminisano. Nije bilo moguće pronaći relevantna istraživanja na temu genitalnog sakaćenja žena i djevojčica u Bosni i Hercegovini. U Bosni i Hercegovini nema dostupnih službenih podataka o problemu genitalnog sakaćenja žena.

U obrazloženju ovog člana Istanbulske konvencije navodi se da je priroda genitalnog sakaćenja žena takva da je ovo jedno od krivičnih djela koje je izuzeto od načela rodne neutralnosti u krivičnom pravu koje čini dio ove konvencije jer žrtve mogu biti isključivo žene ili djevojčice. Cilj ovog člana je inkriminisanje tradicionalne prakse odsijecanja određenih dijelova ženskih genitalija koje neke zajednice sprovode nad svojim članicama. Autori su smatrali značajnim da odrede genitalno sakaćenje žena kao krivično djelo u okviru ove konvencije jer ova praksa uzrokuje nepopravljivu i doživotnu štetu i obično se sprovodi bez pristanka žrtve.

Tačka a) inkriminiše obrezivanje, infibulaciju ili bilo kakvo drugo sakaćenje cijelih ili bilo kog dijela malih i velikih usmina ili klitorisa i kada ga sprovode ljekari, kako je sadržano u Rezoluciji Svjetske zdravstvene skupštine SZO 61.16 o ubrzavanju akcija za eliminaciju genitalnog sakaćenja žena. Termin „obrezivanje“ odnosi se na djelimično ili potpuno uklanjanje klitorisa i velikih usmina. „Infibulacija“, s druge strane, obuhvata djelimično zašivanje velikih usmina vulve u cilju sužavanja vaginalnog otvora. Termin „bilo kakvo drugo sakaćenje“ odnosi se na sve ostale fizičke izmjene na ženskim genitalijama.

Iako krivični zakoni ne inkriminiraju genitalno sakaćenje žena, učinioci ipak mogu biti krivično gonjeni za krivično djelo teške tjelesne povrede koja je nastupila kao posljedica genitalnog sakaćenja. Član 156. Krivičnog zakona Republike Srpske, teška tjelesna povreda: (1) Ko drugog teško tjelesno povrijedi ili mu zdravlje teško naruši, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina. (2) Ko drugog tjelesno povrijedi ili mu zdravlje naruši tako teško da je usljed toga doveden u opasnost život povrijeđenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan dio njegovog tijela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povrijeđenog, ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili unakaženost ili je djelo izvršeno iz mržnje, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina. (3) Ako je usljed djela iz st. 1. i 2. ovog člana nastupila smrt povrijeđenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do dvanaest godina. (4) Ko djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini nehatno, kazniće se zatvorom do tri godine. (5) Ko djelo iz st. 1, 2. i 3. ovog člana učini na mah, doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, teškim zlostavljanjem ili teškim vrijeđanjem od strane povrijeđenog, kazniće se za djelo iz st. 1. i 2. ovog člana zatvorom do tri godine, a za djelo iz stava 3. ovog člana, zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Na osnovu gore izloženog, može se zaključiti da Krivični zakon Republike Srpske nije usklađen sa članom 38 Konvencije jer ne prepoznaje i ne imenuje genitalno sakaćenje kao posebno krivično djelo, niti inkriminiraju radnje izvršenja ovog djela, ali i istaći da učinioci ipak mogu biti krivično gonjeni za krivično djelo teške tjelesne povrede koja je nastupila kao posljedica genitalnog sakaćenja.

Dopuniti Krivični zakon Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br.49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13), novim krivičnim djelom pod nazivom:

Sakaćenje ženskih polnih organa

(1) Ko ženskoj osobi potpuno ili djelimično ukloni ili trajno promijeni spoljašnji diopolnog organa, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko podstrekne ili pomogne ženskoj osobi da sama sebi izvrši radnje opisane u stavu1. ovog člana, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

(3) Ko djelo iz st. 1. i 2. ovog člana učini iz mržnje, prema djetetu ili članu porodice, kazniće se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Zahvaljujući prirodi genitalnog sakaćenja žena, ovo je jedno od krivičnih djela koje je izuzeto od načela rodne neutralnosti u krivičnom pravu koje čini dio Istanbulske konvencije. Ovaj član sadrži krivično djelo genitalnog sakaćenja žena, gdje su žrtve neizostavno žene ili djevojčice. On ima za cilj inkriminisanje tradicionalne prakse odsijecanja određenih dijelova

ženskih genitalija koje neke zajednice sprovode nad svojim članicama. Autori su smatrali značajnim da odrede genitalno sakaćenje žena kao krivično djelo u okviru ove Konvencije jer ova praksa uzrokuje nepopravljivu i doživotnu štetu i obično se sprovodi bez pristanka žrtve.

Ovim se članom inkriminiše obrezivanje, infibulaciju ili bilo kakvo drugo sakaćenje cijelih ili bilo kog dijela malih i velikih usmina ili klitorisa i kada ga sprovode ljekari, kako je sadržano u Rezoluciji Svjetske zdravstvene skupštine SZO 61.16 o ubrzavanju akcija za eliminaciju genitalnog sakaćenja žena. Termin „obrezivanje“ odnosi se na djelimično ili potpuno uklanjanje klitorisa i velikih usmina. „Infibulacija“, s druge strane, obuhvata djelimično zašivanje velikih usmina vulve u cilju sužavanja vaginalnog otvora. Termin „bilo kakvo drugo sakaćenje“ odnosi se na sve ostale fizičke izmjene na ženskim genitalijama¹⁶.

---

¹⁶ Obrazloženje Konvencije uz član 34. (tačke 198. i 199.)

Druga tema: Usvajanje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine

Stanje: U pravnom sistmu Brčko distrikta BiH ne postoji Zakon o zaštiti od nasilja u porodici.

Problem: Pomoć, podrška i zaštita žena žrtava nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH je neadekvatna.

Rješenje: Usvajanje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Brčko distrikta BiH.

Statistički podaci o nasilju u porodici u Brčko distriktu BiH nisu uspostavljeni, s obzirom da Brčko distrikt BiH još uvijek nema Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

Iako Zakon o zaštiti od nasilja u porodici još uvijek nije usvojen, prema Akcionom planu za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine za period 2015.–2016. godine, Brčko distrikt BiH žrtvama nasilja u porodici pruža neophodnu pomoć i ima sklopljene ugovore sa sigurnim kućama u koje se zbrinjavaju žrtve.

Gore navedenim Akcionim planom prepoznata je potreba da se što prije usvoji poseban Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, kako bi se mogao uspostaviti sistem postupanja, zbrinjavanja i podrške ženama žrtvama nasilja u porodici, te sprovođenje istraživanja i uspostavljanje jedinstvene baze statističkih podataka o slučajevima porodičnog nasilja. Akcionim planom ističe se i potreba da se nastavi rad s počiniocima nasilja, kao i sprovođenje informativnih kampanja, uključujući i konkretne poruke dječacima i muškarcima o njihovoj odgovornosti u pogledu prevencije i ukidanja nasilja nad djevojčicama i ženama.

Ipak, dostupni su podaci o broju prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, odnosno, o slučajevima koje je Centar za socijalni rad prijavio Policiji, za period od 2010. do 2013. godine: u toku 2010. godine bilo je 73 prijava nasilja u porodici, tokom 2011. godine - 69, 2012. godine prijavljeno je 58 slučajeva nasilja u porodici, a u 2013. godini centri za socijalni rad prijavili su Policiji Brčko distrikta ukupno 52 slučaja nasilja u porodici¹⁷.

Kako bi se uspostavila sveobuhvatna zaštita i podrška žrtvama nasilja u porodici neophodno je usvojiti Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH vodeći računa da

---

¹⁷ Akcioni plan za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine za period 2015–2016. godine, broj: 01-02- 381/14 -1 Brčko, 10. 12. 2014. godine, strana 15.

je isti usklađen sa standardima propisanim Istanbulsom konvencijom i obavezom postupanja sa dužnom prilježnošću, te da su u zakon ugrađene, u minimumu, odredbe kojima se propisuje:

- predmeti i cilj zakona,
- radnje nasilja u porodici,
- lica koja usljed odnosa sa počiniocem nasilja ulaze u krug žrtava koje ostvaruju pomoć, podršku i zaštitu,
- institucije, organi i organizacije koje sprovode pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u porodici kao subjekti zaštite,
- obaveze subjekata zaštite i koordinacija njihovog rada,
- postupak ostvarivanja zaštite od nasilja u porodici,
- hitne mjere zaštite od nasilja u porodici izricanje kojih je u nadležnosti policije, postupak izricanja, sprovođenje i nadgledanje sprovođenja,
- zaštitne mjere izricanje kojih je u nadležnosti suda, postupak izricanja, sprovođenje i nadgledanje sprovođenja,
- posebna mjera podrške žrtvama -sigurne kuće, finansiranje sigurnih kuća, standardi za realizaciju i način zbrinjavanja i podrške žrtvama nasilja u porodici,
- prisup žrtava nasilja u porodici zdravstvenim, socijalnim i drugim uslugama propisanim Istanbulsom konvencijom,
- . pravna pomoć žrtvama nasilja u porodici,
- osnivanje Fonda za podršku žrtvama nasilja u porodici,
- usvajanje Strategije za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici i operativnih akcionih planova za sprovođenje strategije,
- osnivanje SOS linije i stručnog i savjetodavnog tijela Vlade Brčko distrikta o sprečavanju i suzbijanju nasilja u porodici, te koordinacionog tijela za praćenje sprovođenja mjera i politika za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici,
- evidencije i izvještavanje o nasilju u porodici,

- obuka subjekata zaštite o nasilju u porodici,
- ovlaštenje za donošenje pravilnika – sprovedbenih propisa za primjenu pojedinih odredaba zakona,
- nadzor nad primjenom zakona i kaznene odredbe,
- završne odredbe.

Uporedo sa izradom Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu neophodno je raditi i na Zakonu o izmjenama i dopunama krivičnog zakona kako bi se uskladile relevantne odredbe ova dva propisa. Također, neophodno je Krivični zakon Brčko distrikta dopuniti propisivanjem krivičnih djela proganjanja (član 34. Istanbulske konvencije), prinudnog braka (član 37. Istanbulske Konvencije), te genitalnog sakaćenja žena (član 38. Istanbulske konvencije), kako bi se omogućila adekvatna zaštita žrtava ovih djela na način kako je propisano Konvencijom. Biće potrebno uskladiti i Zakon o policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine u dijelu koji se odnosi na nadležnosti, odnosno ovlaštenje za izricanje i sprovođenje hitnih mjera zaštite žrtava nasilja u porodici, kao i nadležnost za sprovođenje zaštitnih mjera od nasilja u porodici. Naravno, i svi ostali propisi koji na bilo koji način treba da budu dopunjeni ili izmjenjeni, a radi usklađivanja postupanja subjekata zaštite, odnosno priznavavanja prava žrtvama nasilja u porodici sa pravima priznatim Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici u Brčko distriktu BiH, treba da se izmijene i dopune, u roku koji bude ostavljen ovim Zakonom.

Dopunska tema: pristup zdravstvenoj zaštiti žrtava nasilja u porodici - Dopuna člana 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti

Član 20. Istanbulske konvencije – Opšte usluge podrške

- 1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne ili druge mjere kako bi obezbijedile da žrtve imaju pristup uslugama koje omogućavaju njihov oporavak od nasilja. Ove mjere treba da obuhvataju, kada je to neophodno, usluge kao što su: pravno i psihološko savjetovanje, finansijska pomoć, stanovanje, obrazovanje, obuka i pomoć prilikom zapošljavanja.*
- 2. Članice će preduzeti sve neophodne zakonodavne ili druge mjere kako bi obezbijedile žrtvama pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite, kao i adekvatnu opremljenost ovih službi i obučenosť zaposlenih za pomoć žrtvama i upućivanje na odgovarajuće službe.*

Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Republici Srpskoj propušteno je da se član 8. u stavu 2. proširi žrtvama nasilja u porodici, korisnicama prava iz propisa kojim se reguliše oblast nasilja u porodici.

Radi toga neophodno je dopuniti navedeni član na način:

U Zakonu o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 106/09 i 44/15) u članu 8. u stavu 2. dodaje se nova tačka n), koja glasi:

„n) lica koja su žrtve nasilja u porodici.“

alternativno:

“n) korisnike prava iz propisa koji regulišu oblast nasilja u porodici.”

Obrazloženje inicijative

Predloženom dopunom bi uticali na rješavanje problema žena i djeca žrtava nasilja koja su korisnici prava na posebnu mjeru podrške propisanu članom 15. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 102/12 i 108/13) i koji se privremeno zbrinjavaju u Sigurnu kuću, sklonište za žrtve nasilja u porodici, a koje imaju potrebu za obezbjeđivanjem ljekarskih pregleda i pretraga.

U Republici Srpskoj postoje tri Sigurne kuće i to u Banja Luci, Modriči i Doboju, te žene koje se privremeno zbrinjavaju u ove sigurne kuće iz drugih opština, ne mogu da dobiju odgovarajuću zdravstvenu zaštitu zbog registracije na području odakle dolaze. Pretpostavljeni broj žrtava nasilja u porodici na godišnjem nivou iz ove kategorije je 100 osoba.

Na ovaj način bi se postojeće zakonodavstvo uskladilo sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja prema ženama i nasilja u porodici koju je Bosna i Hercegovina ratificirala („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine – Međunarodni ugovori“, broj 19/13). Konvencija je stupila na snagu 01.08.2014. godine a time je stupila na snagu i obaveza preduzimanja zakonodavnih i drugih mjera kako bi se obezbijedio pravni, institucionalni i organizacioni okvir za prevenciju nasilja nad ženama, zaštitu žrtava nasilja te kažnjavanje učinioca nasilja i sprečavanje ponavljanja nasilja. Član 20. stav 2. ove Konvencije propisuje: Članice će preduzeti sve neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi obezbijedile žrtvama pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite, kao i adekvatnu opremljenost ovih službi i obučenosť zaposlenih za pomoć žrtvama i upućivanje na odgovarajuće službe. Navedena obaveza bi se, kada je u pitanju zdravstvena zaštita, realizovala dopunom člana 8. Zakona o zdravstvenoj zaštiti, koji bi, nakon predložene dopune, glasio:

Član 8.

(1) Na nivou Republike obezbjeđuje se zdravstvena zaštita pod jednakim uslovima, populacionim i nozološkim grupama od posebnog socijalno-medicinskog značaja.

(2) Zdravstvena zaštita iz stava 1. ovog člana obuhvata:

a) djecu do navršениh 15 godina života, školsku djecu i studente do kraja školovawa, a najkasnije do 26. godine života, u skladu sa zakonom,

b) žene u vezi sa planirawem porodice, kao i u toku trudnoće, porođaja i materinstva do 12 mjeseci poslije porođaja, ako drugim zakonom nije drugačije uređeno,

- v) lica starija od 65 godina života,
  - g) lica sa invaliditetom,
  - d) lica u stanju mentalne retardacije,
  - đ) nezaposlena lica prijavljena organizaciji za zapošljavanje ako ne ostvaruju novčanu naknadu prema propisima o pravima nezaposlenih lica,
  - e) korisnike prava iz propisa koji regulišu oblast prava boraca, vojnih invalida i porodica boraca Odbrambeno-otadžbinskog rata i zaštitu civilnih žrtava rata,
  - ž) socijalno ugrožena lica u skladu sa posebnim zakonom,
  - z) lica koja žive sa HIV infekcijom ili koja boluju od AIDS ili drugih zaraznih bolesti koje su utvrđene posebnim zakonom kojim se uređuje oblast zaštite stanovništva od zaraznih bolesti,
  - i) lica koja boluju od malignih bolesti, hemofilije, šećerne bolesti, psihoza, epilepsija, multiple skleroze, cistične fibroze, reumatske groznice,
  - j) lica u terminalnoj fazi hronične bubrežne insuficijencije,
  - k) oboljela, odnosno povrijeđena lica kojima se pruža hitna medicinska pomoć,
  - l) lica u vezi sa davanjem i primanjem ljudskih organa, tkiva i ćelija.
  - lj) lica oboljela od rijetkih bolesti koje utvrđuje Institut za javno zdravstvo,
  - m) lica u stanju vigilne kome nezavisno od tačke l) i
  - n) lica koja su žrtve nasilja u porodici /alternativno: n) korisnike prava iz propisa koji regulišu oblast nasilja u porodici.***
- (3) Obim, sadržaj i način ostvarivanja zdravstva ne zaštite utvrđuju se u skladu sa zakonom koji uređuje oblast zdravstvenog osiguranja.
- (4) Vlada osniva Savjet za zdravlje (u daljem tekstu: Savjet) kao savjetodavno tijelo.
- (5) Savjet ima sedam članova koje imenuje i razrješava Vlada na period od četiri godine iz reda istaknutih stručnjaka iz pojedinih grana medicine ili stomatologije, uz zastupljenost oba pola, a na prijedlog ministra.

(6) Nadležnost Savjeta je analiza stanja u oblasti zdravstvene zaštite, te predlaganje i podsticanje donošenja mjera za unapređenje zdravstvene zaštite, planiranja, programiranja, razvoja, edukacije i drugih pitanja iz zdravstvene zaštite od interesa za Republiku.

Literatura:

Akcionni plan za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine za period 2015–2016. godine, broj: 01-02- 381/14 -1 Brčko, 10. 12. 2014. godine.

Konvencija o sprečavanju i suzbijanju nasilja prema ženama i nasilja u porodici („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine – Međunarodni ugovori“, broj 19/13).

Krivični zakon Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06, 73/10, 1/12 i 67/13).

Krivični zakon Brčko distrikta BiH prečišćeni tekst, dostupan na: <http://www.skupstinabd.ba/zakoni/2013/Krivicni%20zakon,%20preciscen%20tekst%20S.pdf>

Natalija Petrić i Nenad Galić, Osnovna studija: Analiza usklađenosti zakonodavstva i javnih politika u Bosni i Hercegovini sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (ETS 210), Fondacija Udružene žene, Banja Luka, novembar 2013. <http://www.potpisujem.org/doc/d4aed0dc23cdf704baa66911ec001f1f.pdf>

Porodični zakon FBiH,

Porodični zakon Republike Srpske, („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 54/02, 41/08 i 63/14),

Porodični zakon Brčko distrikta BiH (“Službeni glasnik Brčko distrikta”, broj 23/07).

United Nations, (2006). In-depth study on all forms of violence against women, Report of Secretary General. Dostupna na: <http://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/SGstudyvaw.htm>

Organizacija žena

UDRUŽENJE GRAĐANA
"BUDUĆNOST" MODRIČA

Vesna Nikolić-Ristanović i Marina Kovačević-Lepojević, Proganjanje: pojam, karakteristike i društveni odgovori, Temida, decembar 2007. Dostupno na: <http://www.vds.org.rs/File/Tem0704.pdf>

Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini – Prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 32/10).

Zakon o zabrani diskriminacije BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 59/09).

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 20/13).

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 102/12 i 108/13).

Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 106/09 i 44/15).